

## Narva Jaani e. saksa Püha Johannese kiriku raamatukogu (Narva Kirikuraamatukogu)

Endise Narva Jaani e. saksa Püha Johannese kiriku raamatukogu nimetus on tuletatud raamatuis esinevast sissekirjutusest *Kirchenbibliothek zu Narva*.

Raamatukogu formeerus oletatavasti pärast 1733. aastat, mil kirik Põhjasõja tekitatud segaduste järel taas luteri koguduse valdusse läks. Raamatukogu oli tihedalt seotud kiriku kõrvalmajas asunud linnakooliga ning raamatuid hangiti ka õpetuse huve silmas pidades. Linnakooli sulgemisega 1846. aastal kaotas ka kirikuraamatukogu oma kasvujõu, muutudes 20. sajandil ilmselt museaalseks koguks. Vabadussõja lahinguis sai kirik tabamuse ning raamatud evakueeriti Tallinna, Tallinna gümnaasiumi. Raamatud sattusid Eesti Rahvusraamatukokku 1940. aastatel, arvatavasti koos Tallinna Gümnaasiumi raamatutega. Kirik hävis sõjatules 1944.

Narva Kirikuraamatukogu oli ülekaalukalt usuteaduslik, kuid sisaldas ka kirjandust ajaloo, keeleteaduse jm. teemadel. Raamatukogu täienes põhiliselt annetuste varal. Kinkijate hulgas oli kiriku ja linnakooliga seotud inimesi, raeliikmeid, kaupmehi. Kirikuraamatukogu arengut mõjutas ka 18. sajandil Püha Johannese kirikus ametis olnud kirjameestest pastorite (C. M. Rodde, J. H. Lange, Fr. L. Trefurt) raamatuhuvi. 1726–1756 linnakooli rektorina töötanud Ulrich Johann Herbersi vahendusel sattusid kirikuraamatukokku Herbersite perekonna raamatud (ca 50 trükist), vanimad sissekirjutused neis on rektori vanaisalt Ulrich Herbersilt, Narva linnapealt 1670. aastatel. U. J. Herbersi järglane rektoritoolil Johann Heinrich Lange (1759–1788 ka pastor Püha Johannese kirikus) oli tõeline bibliofiil, kirikuraamatukogus on üle 300 tema sissekirjutusega trükise.

RRi harulduste kogus on hoiul üle 2000 Narva Kirikuraamatukogust pärit trükise, mis arvatavasti moodustabki enamiku kirikuraamatukogu pärandist, vähemalt vanemast osast. Domineerib 18. sajandi trükis, kuid kogu sisaldab ka sadakond 16. sajandi ja umbes 500 17. sajandi trükist.